

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכי"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת תולדות

מצוות ההשתדלות כשאין סיכוי להצלחה

"וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב" (כ"ה - כ"ו).

כותב רש"י, שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין היה אוחז בו לעכבו, יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן לה שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה, והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה, ויפטור את רחמה, ויטול את הבכורה מן הדין.

שואלים, מה יעזור ליעקב שהוא תופס את עשיו בעקב, הרי הראש של עשיו כבר יצא ובכך הוא בכור [כפי שמבואר במסכת בכורות פרק ט"ז], וא"כ אפילו אם יעקב היה מצליח להכניס את עשיו בחזרה עשיו יהיה בכור כי ראשו כבר יצא, אז מה יעקב הרוויח בתפיסת העקב?

פעם שאלתי את מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, וענה שיעקב לא תפס את העקב בעת היציאה, אלא כבר לפני זה, והיות שיעקב תפס את העקב אז גם כשעשיו יצא הוא לא עזב אותו.

עוד שמעתי להסביר, שיכול להיות שיעקב תפס את העקב בעת שעשיו כבר התחיל לצאת, ויעקב עשה את מה שהיה יכול לעשות, אפילו שנראה שלא יצא מזה שום דבר, כי הרגיש שהיה עליו לעשות ההשתדלות, בזה שיעקב תפס את העקב הוא מחה והראה שאינו מסכים שעשיו יהיה הבכור, ולבסוף ה' עשה את השאר, כפי שכתוב (כ"ה - ל"ג) "וימכור את בכורתו ליעקב". יעקב מחה ולא הסכים שעשיו יהא הבכור, והא מה יש לו מזה שהוא מוחה. התשובה היא כל פעולה עוזרת, וזה גרם שאח"כ זכה בבכורה.

לפעמים אנו חושבים שאין לנו מה לעשות במצב בו אנו נמצאים, שאין לנו דרך איך לפעול, כי לא תהיה תוצאה מאותה פעולה, אבל המציאות היא אחרת, כל פעולה עוזרת וגורמת שהתוצאה תהיה בהתאם, יכול להיות שהתוצאה לא תבוא מפעולה מסוימת שנעשה, אבל בסוף הקב"ה יסדר שהיא תבוא ממקום אחר והכל יסתדר. ולכן עלינו לעשות בלי לחשוב על התוצאות ולסמוך על הרבוננו של עולם. וידוע שרבי ישראל סלנטר זצ"ל היה אמר "אדם צריך לעשות, לא לפעול", זאת אומרת שהעבודה שלנו זה לעשות ולא להסתכל מה יהיו התוצאות. בכל פעולה שאנו עושים, זה רק בגדר השתדלות, אבל התוצאות תלויות רק ברבוננו של עולם.

שמעתי מבעל שבט הלוי זצ"ל (בשיעור ליל שישי פרשת תולדות תשע"ב), ששמע מרבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל מירושלים שכשהשווער שלו [בעל הלבוש מרדכי] הלך שבועיים ברגל כדי להגיע ללמוד בישיבה. שאלו אותו למה הוא לא רוצה לנסוע אלא ללכת דווקא ברגל? ענה שיש ענין להיות עמלים בתורה, דהיינו שעל האדם להשתדל עבור לימוד התורה וכך אפשר לקבל סייעתא דשמיא. [כמו כן, כתוב בגמ' מנחות דף ז' ששאלו את אחד האמוראים, למה הוא הלך לתלמיד, למה הוא לא ביקש מהתלמיד לבא אליו, וענה להם משום דהכי מסתייע מילתא טפי, וכתב רש"י שם "משום יגתי ומצאתי", זאת אומרת שיש יגיעה אפילו בהליכה, וכך אפשר לזכות להצלחה].

כבר סיפרנו בעבר את המעשה המפורסם שפעם נשיא מאמריקה לשעבר היה נותן נאום לכל המדינות כל יום שלישי בלילה, ופעם בבית הלבן החליטו שמעבירים את הנאום לליל שבת. היתה איזה אישה פשוטה שחשבה לעצמה, הרי יש המון יהודים שאינם שומרים תורה ומצוות, ועכשיו שהבית הלבן החליט שהנאום יהיה בליל שבת זה יגרום שידליקו את הרדיו בשבת, אז היא שלחה מכתב לבית הלבן, וכך היא כתבה, היות שאנו יהודים חרדים שומרי שבת ואנחנו מאוד מעריכים את הנשיא וכולנו רוצים לשמוע את הנאום, ואם עכשיו זה יעבור לליל שבת אז נפסיד את הנאום, ולכן אנו מבקשים, אם שייך, להעביר את הנאום שוב לאמצע השבוע. אחרי שבועיים היא קיבלה מכתב מהבית הלבן שבקשתה התקבל ודנים על זה. עברו שלשה חדשים והתפרסם שמשום סיבות שונות החליטו להחזיר את הנאום ליום שלישי. כשישבו שבעה על האישה הזאת, סיפרו את הסיפור הזה ואמרו שיש לה הרבה זכויות בזה כי בזכותה מאות אלפי יהודים לא חיללו שבת.

אמי מורתי ע"ה הרבה פעמים היתה מנסה לעשות דברים והיינו אומרים לה "אמא, זה לא יעזור, למה לנסות?", והיא היתה עונה "עדיף לי לנסות, ולאחר מאה ועשרים כשישאלו אותי אענה להם שניסיתי לעשות".

רואים מכל זה, שאדם לא יאמר מה אני יכול לעשות, מי אמר שיקבלו את דברי, כי אי אפשר לדעת מה יהיו התוצאות, על כל אחד לעשות את ההשתדלות שלו והתוצאה תגיעה מאיזה שהוא דרך.

לימוד התורה מגדלת את האדם כמו ע"י ניסיונות

"ויעקב איש תם יושב אוהלים" (כ"ה - כ"ז).

כתב בעל האגרות משה זצ"ל [בספרו דרש משה], ביעקב לא נאמר בקרא שנתנסה ניסיונות כמו באברהם שנתנסה בעשרה ניסיונות ויצחק שנעקד ע"ג המזבח, ומ"מ נקרא בחיר שבאבות והוא חקוק בכסא הכבוד, ומלאכים עולים ויורדים ומסתכלים בדיקונו של מעלה ודיקונו של מטה, והרבה נסים נעשו לו. ונראה כי עיקר הגדלות להיות בכל הימים עוסק בתורה ובמצוות אף בלא ניסיונות, ואדרבא הא מתפללין אנו בכל יום בברכות השחר שלא נבוא לידי נסיון, אלא שנהיה שומרי ולומדי תורה בכל חיינו בלא נסיון כלל, כי יש להתגדל גם בלא נסיון, וזה רוצה הש"ת מכלל ישראל שהותחל משבטי ישורון, וזהו גדלות יעקב מצד ישיבת אהלים לתורה.

כתוב בגמ' ברכות (דף י"ז), "אמר ליה רב רבתי חיאי: נשים במאי זכיין?", והוא השיבו: הנשים זכות לחיי עולם הבא בשכר שעזרות לילדיהן ולבעליהן ללמוד תורה.

רואים מכל זה עד כמה לימוד תורה חשוב, כל מי שלומד תורה או שותף ללומדי תורה יש לו זכויות שנמצא באוהלה של תורה.

כשהשורש רקוב מגיעים לדיוטא תחתונה

"ויבז עשיו את הבכורה" (כ"ה - ל"ד).

כותב רש"י, העיד הכתוב על רשעו שביזה עבודתו של מקום.

שואלים, הרי באותו יום עשיו עבר על העבירות הכי חמורות, גילוי עריות, שפיכות דמים, כפר בעיקר, לא מצאו כינוי אחר על עשיו מ"ויבז"?

ועוד כתוב **בבעל הטורים** "דהיינו בזה בן בזה זה המן הרשע שיצא מעשו", וכי לא מצאו תואר אחר לעשיו?

בעלי מוסר מתרצים שהתורה מעידה כאן מה הוא השורש של עשיו, עשיו הגיע למה שהגיע בגלל "ויבז", דהיינו שלא החשיב את בכורתו, וכך התגלגל לחטוא עוד ועוד.

למדנו שברגע שכן אדם לא מחשיב את הרוחניות הוא יכול לרדת לשאול תחתית, ולהיפך אם בן אדם מחשיב את הרוחניות הוא יכול לעלות לדרגות מאוד גבוהות.

כעין זה מבואר בחז"ל שפרעה הרג תינוקות ישראל כדי להתרחץ בדמיהם, והכניס ילדים בתוך הבניינים במקום האבנים, האם יש רוצח יותר מזה? איך היינו מתארים את פרעה? רשע מרושע, רוצח. ובתורה לא מוזכר שפרעה היה רשע, רק פעם אחת כתוב תואר על פרעה "ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף", וכי זה התואר שמגדיר את פרעה?

התשובה היא, שבלי יוסף היה כל ארץ מצרים מת מרעב מזמן, דהיינו שגם פרעה לא היה כאן, יוצא שפרעה לא הכיר טובה לאחרים כי הוא חשב רק על עצמו ולא על אחרים המסובבים אותו, וזהו שורש החטא, וכך התגלגל לאן שהגיע.

כתוב בחז"ל (ספרי על דברים פרק י"ב פסוק ל'), אמר ר' יעקב: אני ראיתי גוי אחד שכפתו לאביו (והניחו) לפני כלבו, ואכלו.

זאת אומרת שהיה כלב של איזה גוי שהיה רעב ולא היה לו מה להאכיל אותו, אז הוא לקח את אבא שלו והביא אותו לכלבו.

שואלים, איך מגיעים לדרגה כזאת?

מספרים שלפני השואה הנוראה, גדולי אשכנז כבר ראו מה הולך להיות, כי הם ראו גויים שמנשקים את הכלב שלהם, וכתוב בפסוק (הושע י"ג - ב') "זובחי אדם עגלים ישקר", דהיינו מי שמחשיב בהמות כמו בני אדם, הוא לא מעלה את הבהמה אלא מוריד את האדם, ואם אין לו ערך על האדם, הוא לא יכול לכבד את השני ומסוגל לרדת עד שאול תחתית.

~~~~~

כל מה דעביד רחמנא לטב עביד

"ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת" (כ"ז - א').

כותב רש"י, כשנעקד על גבי המזבח והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים וראו מלאכי השרת והיו בוכים וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו.

שואלים, למה רש"י כתב כאן "נפתחו השמים וראו מלאכי השרת" הרי המלאכים יכולים לראות גם עם עננים?

שמעתי בשם הצדיק רבי דן סגל שליט"א שאמר בשם ראש ישיבת מיר באמריקה רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, כל זמן שהמלאכים נמצאים למעלה הם רואים הכל ברור, אין מה לבכות כלל כי הם רואים שהכל לטובה, אבל ברגע שנפתחו השמים וירדו למטה לעולם השקר אז יש על מה לבכות.

דהיינו שאנחנו נמצאים כאן למטה, אנו רואים רק צד אחד לכן אין אנחנו מבינים דרכי השם, אבל אם היינו יכולים להסתכל מלמעלה היינו רואים שהכל לטובה ולא היה לנו צד לחשוב אחרת.

כתוב בגמ' ברכות (דף ס"א ע"ב), בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל והיה מקבל על עצמו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך" אפילו נוטל את נשמתך. אמרתי מתי אבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו!?! היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד, יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך ב"אחד" אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה?!... יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב.

ומבואר בחז"ל שהקב"ה אמר להם שאם לא ישתקו הוא יחזיר את העולם לתוהו ובוהו.

מקשים העולם, מדוע השתיק הקב"ה את מלאכי השרת? ומדוע להחריב את כל העולם אם לא היו שותקים?

הסביר המגיד מדובנא זצ"ל כדרכו בקודש ע"פ משל על מלך שרצה לרכוש לעצמו בגד מיוחד, קרא למשרתיו שיזמינו אליו את החייט ונתן לו צמר ופשתים וכל הנצרך בכדי שיוכל להתאים לו בגד מלכותי כרצונו, לאחר כחודש ימים הגיע החייט לפני המלך עם הבגד המוכן למלכות, שמחו כולם על עבודתו הנפלאה והמושלמת התואם את רצון המלכות, אך לחייט היו חברים שקנאו בו ופנו למלך ואמרו "אדוני המלך, ניתן לעשות את אותו הבגד עם חצי מהחומר שהמלך מסר לו, את כל השאר מסתבר שגנב, איך מגיע לו תודה על עבודתו?". מיד ציווה המלך לקרוא לחייט ואמר "האם נכונה השמועה כי חלק מהחומרים גנבת לעצמך?" ענה החייט "אדוני המלך, כל מה שמסרת בידי מונח בבגד זה עד החוט האחרון ואם אינך מאמין לי אני מוכן שתיתקח את הבגד ותפרום אותו עד תום, תוציא כל חוט וחוט יהלום ויהלום, ובכך תמצא שכל מה שהבאת לי נמצא כאן".

הנמשל הוא, אומר המגיד מדובנא, שכשבאו המלאכים ואמרו להקב"ה "זו תורה וזו שכרה?" אמר להם הקב"ה שהכל מחושב בדיוק מתחילת הבריאה ואם תרצו לראות את החשבון יצטרכו להחזיר את הכל לתוהו ובוהו, זאת אומרת שהקב"ה מוכן להתחיל הכל מהתחלה עוד הפעם כדי שיראו ויבינו הכל.

זה חיזוק גדול שבבילנו שכל מה שעובר עלינו הכל מדויק והכל טוב עבורנו, רק שאנחנו כרגע מסתכלים עם עיניים מלמטה ומרגישים שמצב קשה וכו', והאמת שהקב"ה עושה את מה שהכי טוב עבורנו, ה' יעזור שנזכה להרגיש שהכל מאתו יתברך.

~~~~~

הלומד תורה זוכה להצלחה ופרנסה

"וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי" (כ"ז - מ"א).

כתוב בחז"ל שיעקב הלך ללמוד ארבע עשרה שנה בשם ועבר.

השאלה היא שהרי עשיו חיפש את יעקב, ולכאורה המקום הראשון שעשיו היה צריך לחפש זה בבית המדרש, ואיך הוא לא מצא אותו שם?

אפשר לתרץ בפשטות שיעקב למד במרתף ולכן עשיו לא מצא אותו.

יש מתרצים שעשיו חשב לעצמו שברור שיעקב אבינו לא נמצא בבית מדרש כי הוא יודע שהמקום הראשון שהוא ילך לבדוק זה שם, ולכן עשיו לא הלך לחפש אותו בבית מדרש.

ועוד שמעתי מהרב יפין [הנכד ראש ישיבת נוהרדוק מירושלים רבי אברהם יפין זצ"ל], שאמר שהאמת שעשיו ידע שיעקב לומד בשם ועבר, ובכל זאת לא הלך לשם, כי עשיו דאג שיעקב יקבל עולם הזה, דהיינו שיעקב יפתח עסק גדול ויהיה לו כמה פקידים וכך יכבוש את כל העולם, וכשעשיו ראה שיעקב יושב ולומד בבית מדרש הוא מיד חשב לעצמו שאדרבא ישאר שם וכך העולם הזה יהיה בשבילי, והטעות של עשיו היתה שיעקב לא היה צריך לצאת מהבית מדרש כדי לכבוש את העולם הזה, ואדרבא יעקב נשאר בבית מדרש ומהבית מדרש הגיעו כל ההצלחות שהיו לו בגשמיות, זהו סייעתא דשמיא שמלאכתם נעשית בידי אחרים, ובלי התורה לא היה שייך שיהיה לו הצלחה במלאכתו.

הלימוד שבבילנו שאם בן אדם רוצה להצליח בעסקיו עליו להיות שקוע כמה שיותר בלימוד תורה, ועד כמה שיהיה עובד את ה' משם נגיע ההצלחה ויהיה לו כל מה שצריך בשפע.

ה' יעזור שנזכה כולנו להיות במנוחת הנפש ולקיים ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, ועי"ז כל אחד יזכה לשפע ברכה והצלחה, ונזכה במהרה בימינו לבנין בית המקדש.